

MWONGOZO WA KUSAHIHISHA MTHANI WA KITAIFA 2004

SWALI LA KWANZA

1. a) Kutomchapa/kubembeleza/kumdekeza motto anapokosea/anakiuka uadilifu unamharibu/unamzorotesha tabia zake/Unamfanya mtundu
Akitumia Methali (1 ½)
Sehemu mbili maki 3. akishughulika nusu ya jumla ya (alama ni (1 ½))
- b) Mtazamo wa zamani ambapo ulichukuliwa kuwa watoto na hata wanawake hawana akili lakini ukweli ni kwamba watu wana akili sawa/wote wan akili sawa/wote wanafanana/wanaume na wanawake. Ni utata unaoletwa na misimamo miwili tofauti usasa na ukale. Lazima agusie usasa na ukale
(3x1 hakuna nusu)
- c) Kama ambavyo mmea hudhoofa usipotuuzwa ndivyo ambavyo motto huzorota kitabia asipopewa malezi mazuri atazorota kitabia. Upande moja ni (alama 2)
Mtoto asipopewa malezi mazuri atazorota kitambia (alama 2) Akisema ni kweli au ni sawa/ ni hivyo ni (alama 2)
- d) Wanaume kuwadharau watoto na wanawake kwamba wana akili pungufu ni makosa (alama 4)
Akinusisha wanawake, watoto na taarifa (alama 4)
Si lazima ataje wanaume. (alama 4)
Binadamu yoyote huzaliwa na akili zake; hivyo basi si haki kudharualiana kwa misingi ya kiakili (alama 2)
Binadamu yoyote huzaliwa na akili zake (alama 1)
- f) i) Kushindilia/ kulifanya lieleweke
kulishukumiza/kulilazimisha
ii) Kujiaminisha /kujidai/kujiepusha
Kujifanya/kujigangaza/ kukwepa/ kujiberegeza/ kujibambanya/ kujitia/
kujipambaniza.

SWALI LA PILI

- a) i) Maendelo ya taifa hutegemea bidii/kujitolea kwa wananchi kazini (ii) mazalendo hupata motisha apatapo aliyatamani (iii) Taaluma yoyote huchukua muda kutengenea kumakinika katika taaluma Fulani. Huchukua muda kutengenea (iv) Mnazili lazima ahitimu darasani/mhazini ahitimu katika masomo rasmi ya darasa (v) anatakiwa afanye mazoezi kila mara ili asisahau (vii) wengi huona kuwa hawatapata kazi nzuri/ ya msharara mzuri. Wengi hulinganisha wenzao wenye viwango tofauti au mishara tofauti/ ni rahisi kupata kazi zenye ujira wa kuvutia (viii) anayefanikiwa ni lazima/ni sharti yapaswa ajikakamue kazini. Hoja 8x1= (alama 8)

a) - 08

b) - 09 = 20

Mtiririko -03

Makosa ya sarufi jumla $10 \times \frac{1}{2} = 05$
Hijai $06 \times \frac{1}{2} = 03$
Ziada: maneno 10 zaidi alama tano zaidi $\frac{1}{2}$

- b) mashariki makubwa yanajiweza kiuchumi kuliko madogo. (2) Mashirika madogo hulipa mishahara duni isiyotegemewa (3) wafanyikazi hawawezi kutilia maanani kazi yao (4) Baadhi ya wakurigemzo jwabanizi na kuwapunja wafani kazi wao au/ ulipaji wa mishahara hutegemea utu wa mkurugenzi au/Masharika mengine hayana ustaratibu maalum ya kulipa mishahara (5) kuna haja ya kuwa na chama cha kupigania haki za wafanyi kazi. (6) Waliazili vingine ni wahitaji na hukubali chochote wanachopewa (7) wanao ajiriwa katika kampuni za kimaataifa mashirika makubwa hulipwa mishahara mikubwa (8) Wahazili lazima wapate tajuiba/ uzoefu na wawe wavumililivu (9) wakurugenzi wasio na subira huwafokea na /au hufutwa au kuwafuta kazi/wahazili wasio makinika hufokewa na au hufutwa kazi

Hoja $9 \times 0 = 9$ lazima ataje subira apate $\frac{1}{2}$

SWALI LA TATU

- 1 a) i) Kigoma/kijigoma/vigoma/vijigoma (alama 1)
ii) Goma/Jigoma/magoma/majigoma (alama 1)
- b) i) 1) Kueleza zaidi/kifafanuzi. 2) kupumzika kwa muda mrefu.
3) kiunganishi/badala ya kiunganishi (alama 2)
- c) i) Yote: Jumla/ ujumla/nzima/bila kupunguza/bila kubaki (alama 1)
ii) Yoyote: Bila kuchegua/bila kubogwa/bila kujali/zote/kila kazi (alama 1)
- d) I i) Nia/Kusudi nipe pesa nikanunue nguo (alama 1)
ii) Kitendo kufanyika-shamba imelimika (alama 1)
- II 1) Ngeli ya kivi wingi 2) Kuonyesha/kuashira 3) Jinsi au namna- hivi ndivyo unavyopika 4) kuhumizi/kuthibitish- hivi ndivyo tunavyofanya
- e) i) Ijapo/ijapokuwa/ingawa/hata kama/hata ikiwa
ii) Dhama mbili/mambo mawili yanayoelekea kukinza kupingana wakati huo huo
- f) Msichana mrembo alikuja upesi akimkimbilia dadake
kivumishi/ kielezi/ mnyambulika wa kitenzi
Kimbilia ($\frac{1}{2}$) akikimbilia ($\frac{1}{2}$) /lia /jinsi ya kufanya/ (alama 1)
Kupiga mstari tu alama kamili
- g) Mama aliwaambia watoto wake “ mtakaporudi nyumbani muoge, mle halafu muanze kusoma moja kwa moja badala ya kuharibu wakati wenu

kwa kutazama vipindi vya runinga. Aliendelea kuwakumbusha wanaofanya maonyesho kwenye runinga tayari wamefuzu shuleni na wameajiriwa kazi. (Ijisehemu 14 anaweaz kuanzia mtakaporudi muoge, mle.....

- h)
 - i) Mahali: ndani ya. Mvunguni mwa/kando ya/chini ya/ ukumbini mwa/ mkabala mwa/ pembeni mwa/ukingoni mwa/nyuma ya/mpaka karibu na/ hadi/mpaka/kwa pembezoni mwa.
 - ii) Kiwango: Mpaka/hadi/kadiri ya /kati ya/zaidi ya chini ya/ juu ya/ kwa/ hata
- i)
 - i) Kucheza kwake kwa bidii kuliwafurahisha wengi waliohudhuria tamsasha hizo
 - ii) Chakula kililiwa na kila mtu akatosheka na kufanya karamu hiyo kufana
- j)
 - i) Kupa/peka peana/pana/kupana
 - ii) La Kula/ia/ika/lisha/liana/muyambuliko yoyote
- k)
 - i) Mtukufu: Tukua/tukuka/tukuzana/tukuzwa
 - ii) Chumbia/Chumbiana/Chumbiwa/Anyambue
 - II)
 - a) Mambo yakiwa hatari/makali/yakudhuru yatafutiwe mbinu mwafaka ya kutatua. (Apate au akose, hakuna alama)
 - b)
 - i) Kuanza shughuli. Akitunga sentensi ya kudhihirisha maana atapata
 - ii) Kubaki na njaa/kukisa riziki
 - c) 1. Kuandaa/kutayarisha/kupnga chakula mezani 2. ajiri mtu kazi

Makosa ya sarufi.
Hijali

$12 \times \frac{1}{2} = 06$ (kika inapojikeza)
 $06 \times \frac{1}{2} = 03$